

האוניברסיטה העברית מדממת 500 מיליון שקל בשנה בגלל הפנסיה התקציבית

דו"חות האוניברסיטה העברית שהגיעו לידי "כלכליסט" מחדדים את השאלה כיצד תכסה את ההתחייבויות הפנסיוניות שלה, שבסוף 2011 עמדו על 17 מיליארד שקל. מעול הפנסיה התקציבית היא תשתחרר רק ב-2088

חן פונדק

10:31, 11.04.13

17 תגובות

בתחילת השנה נודע לחברי הוועדה לתכנון ותקצוב (ות"ת) כי האוניברסיטה העברית בירושלים נמצאת בגירעון תזרימי של 220 מיליון שקל והאוניברסיטה התבקשה להציג תוכנית איזון. בעקבות כך נחשפו הדו"חות הכספיים של האוניברסיטה לשנים 2009–2011, לבקשת התנועה לחופש המידע, ואלו מאפשרים לראשונה הצצה להתנהלות התקציבית. "כלכליסט" בדק את הדו"חות במטרה לנסות להבין מה הביא את האוניברסיטה, המדורגת בין מאה הטובות בעולם, לבור שאליו נקלעה. הסיבה העיקרית לגירעון האדיר של האוניברסיטה העברית היא עול הפנסיה התקציבית. החל מ-1982 משלמת האוניברסיטה פנסיות תקציביות לעובדים שפרשו מהסגל האקדמי והמינהלי שהיו בעלי מעמד קבע. כך למשל, בשנים 2010–2011 הגיעו הוצאות הפנסיה שלה ל-509.5 מיליון שקל ששולמו מתקציבה השנתי של האוניברסיטה כהוצאה רגילה. מדובר ב-20.2% מהוצאות האוניברסיטה שהגיעו באותה שנה ל-2.5 מיליארד שקל. באותה שנה הכניסה האוניברסיטה 2.4 מיליארד שקל. מתוכם 1.5 מיליארד שקל הועברו מתקציב המדינה ו-256 מיליון שקל מהכנסות מסטודנטים.

אולם הנתון המפחיד באמת הוא התחזית לשנים הבאות. דו"ח שהוכן על ידי אקטואר ייצוני מגלה שההתחייבויות הפנסיוניות של האוניברסיטה עומדות על יותר מ-17 מיליארד שקל. לפי הדו"ח, עד שנת 2030 צפויה האוניברסיטה לשלם בממוצע 562.8 מיליון שקל בשנה על פנסיות תקציביות. רק לאחר מכן יירד הסכום בהדרגה, אך התשלומים יושלמו רק ב-2088.

הכל התחיל ב-'67

כיצד הגיעה האוניברסיטה למצב הזה? ב-2009 פרסם מבקר המדינה בשעתו מיכה לידנשטראוס דו"ח בנושא הפנסיה התקציבית. הדו"ח קבע כי האוניברסיטה אמנם הפעילה קופת פנסיה, אך במשך שנים רבות היא לא העבירה את חלקה בהפרשות לקופה. המבקר טען כי האוניברסיטה העברית לא עשתה דבר כדי להקל על נטל תשלומי הפנסיה הגבוהים שיהיה עליה לשלם בעתיד, וקבע כי היא זו שצריכה לשאת בעיקר הנטל של תשלום הפנסיה.

באוניברסיטה טוענים כי מקור הגירעון הוא מורכב יותר. לטענת צלי מוצפי, סמנכ"ל הכספים של האוניברסיטה העברית ב-15 השנים האחרונות, ב-1967 המדינה עודדה את האוניברסיטה העברית לחזור מגבעת רם לקמפוס הר הצופים, לאחר שהשטח הושב לישראל. המעבר היה כרוך בהשקעה כספית רבה שראשי המדינה והאוניברסיטה היו בטוחים שתכוסה על ידי תרומות. אולם בסוף האוניברסיטה נאלצה לממן את המעבר מכיסה, בין היתר באמצעות כספי הפנסיה המיועדים.

מי צריך לשאת בנטל?

ב-2001 חתמו האוניברסיטה והות"ת על הסכם שקבע כי כל העובדים שהחלו עבודתם אחרי יולי 2000 יצטרפו לקרן פנסיה חיצונית במקום למסלול הפנסיה התקציבית. הות"ת התחייבה להעביר מימון נוסף כדי לסייע לאוניברסיטה בקשיים הכלכליים. אולם מאוחר יותר חזרה בה מחלק מסעיפי ההסכם, בטענה שהוא לא תקף ללא אישור אגף התקציבים באוצר. במקביל, מ-2002 החלה המדינה במגמה של קיצוץ תקציבי המוסדות להשכלה גבוהה והאוניברסיטאות כולן ספגו קיצוץ בתקציבן, מה שהעמיק עוד יותר את הגירעון של האוניברסיטה העברית.

הבעיה העיקרית היא הפער בין תפיסת העולם של ראשי האוניברסיטה וזו של האוצר והות"ת. לטענת העברית, בשנת הלימודים הנוכחית היא הצליחה להשיג איזון תקציבי אך אינה מקבלת שיתוף פעולה מהות"ת. החלטה של הות"ת מדצמבר האחרון קובעת כי מתווה האיזון נותן מענה נקודתי בלבד לשנת הלימודים הנוכחית, ואינו נותן מענה לגירעון המבני. עוד קבעו הות"ת כי המתווה מגדיל את הסיכונים הנוכחיים בתקציב ודוחה בעיות לעתיד, וכי יכולת מימוש חלק מהצעדים המוצעים מוטלת בשלב זה בספק. לדברי מוצפי, האוניברסיטה לא תוכל להתמודד לבדה עם הגירעון העצום שחלקו נובע מהעברת סכומים כה גבוהים לגמלאיה. מנגד, דו"ח מבקר המדינה מ-2009 תומך בעמדת האוצר ולפיה האוניברסיטה אשמה בקשיים שאליהם נקלעה, ולכן צריכה להתמודד עמם בעצמה.